

ПРВА ЗБИРКА ПЈЕСАМА ОБЈАВЉЕНА НА ЈУГУ СРБИЈЕ И КЊИЖЕВНО ДЈЕЛО НИКОЛЕ В. ЂОРИЋА

Када је објавио прву пјесничку књигу *Љубице*, Никола В. Ђорић (1859-1913), имао је већ изграђено књижевно име као драмски писац и преводилац са њемачког, француског и руског језика, а објављивао је и спјевове у бројним књижевним листовима (издвајамо спјев „Хафис“ у *Летопису Матице српске*, 1881), као и у посебним издањима (спјев *Марков топуз*, Београд, 1878). Појава збирке пјесама *Љубице* била је природни исход тога књижевног рада, а посебни куриозитет понијела је тек касније, у савременим књижевноисторијским проучавањима, када се испоставило да је то прва пјесничка књига која је објављена и одштампана у Нишу у „Првој нишкој штампарији Жике Радовановића“ (1892). Упркос томе издање ове књиге никада у међувремену није прештампано, није много писано ни о пјесничком и у цијелости књижевном раду Николе Ђорића. Парадоксална је чињеница да ниједна пјесма Николе Ђорића није уврштена у издање једине досадашње *Антологије нишких песника* (2003), али је истовремено и потврда недовољног књижевноисторијског познавања овога сегмента српске књижевности која је настајала на југу Србије крајем XIX вијека. У нашем огледу урађена је анализа пјесама укључених у ову пјесничку књигу, а посебан осврт усмјерен је на живот и цјелокупан књижевни опус овога неправедно заборављеног и маргинализованог књижевника.

Кључне ријечи: српска књижевност XIX вијека, јужна Србија, лирика, антологије, збирка пјесама, књижевна историја, књижевна критика

1.0. Међу српским љекарима рођеним у другој половини XIX вијека, а активним и у почетним деценијама XX вијека, који су се истакли као књижевници и запажени културни радници, посебно се издваја име Николе В. Ђорића. Рођен је у браничевском крају, у селу Смољинац код Пожаревца, 1. маја 1859. године, у угледној трговачкој породици, од мајке Јоване и оца Вићентија. Основну школу завршио је у родном мјесту, ниже разреде гимназије у Пожаревцу (1870-1874), док је више разреде завршио у Првој београдској гимназији (1874-1877). Потом је студирао на Природно-математичком одсеку Велике школе у Београду (1877-1881). Још као студент радио је као писар у Министарству просвете и црквених дела (1879-1880), да би након окончања студија добио запослење као предавач у нишкој Гимназији (1881-1882), на предметима алгебра, аритметика и српска историја. Студије

¹ goran.maksimovic@filfak.ni.ac.rs

медицине започео је у Бечу (1882), као државни стипендиста, а уз прекид који је имао због учешћа у Српско-бугарском рату (1885-1886), завршио је студије и промовисан је за доктора медицине (1891). У рату је био мобилисан као љекарски помоћник у Првој пољској болници Дунавске дивизије, а затим и у резервној или ратној нишкој и јагодинској болници. Прво љекарско запослење добио је у Нишу (1891-1896), да би иза тога службовао у Варварину (1897-1898), Ражњу (1899-1901), Неготину (1901-1903), Шапцу (1904-1910), Врању и Врањској Бањи (1911-1913). Тих година је у браку са Јулком добио шесторо дјеце (Богдан, Љубица, Војислава, Љубиша, Милош и Драгутин), од којих су четворо били пјесници (Љубица, Љубиша, Милош и Драгутин). Посебно је међу њима интересантан Милош Н. Ђорић, који је рођен као пето дијете у породици, а наслиједио је оца и као истакнути љекар и као запажени књижевник, а рођен је у Нишу 10. октобра 1893. године. У балканским ратовима Никола Ђорић био је управник Треће пољске болнице Моравске дивизије другог позива, а затим и управник Војне болнице у Скопљу, у чину резервног мајора санитетске струке (1913). Послије рата именован је за физикуса Скопског округа, али га је изненадна смрт 29. октобра 1913. године онемогућила да ступи на ту дужност. Сахрањен је у Скопљу, а касније су му земни остаци пренијети у Београд и сахрањени на Новом гробљу (1931) (Лилић 2013: 132-133).

Још као студент ушао је у књижевност, најприје као члан студентског књижевног друштва „Слога“, а затим и као члан редакције листа *Побратимство* (1881). Прва дјела написао је у студентским данима, а радило се о поезији, драмским комадима, као и о преводима драмских дјела са њемачког, француског и руског језика. Познато је да је написао више трагедија, те да су неке од њих доживјеле премијерна извођења, али да нису биле објављене, тако да су касније загубљене и можда и трајно несачуване. Издвајамо међу њима трагедију *Сликар или вереник и драги* (1878), која је била премијерно изведена у Народном позоришту у Београду, 17. фебруара 1879. године. Музику за ову драму написао је Даворин Јенко, а редитељ је био глумац Тоша Јовановић. Поменућемо још неке од тих загубљених драмских текстова: *Видосава* (1881), *Везир Абоговић* (1881), *Владислав, краљ угарски* (1885-1886), *Момир* (1889) и *Слава Мишарска* (1906).

Познато је да га је на превођење страних драмских текстова подстицао Јован Бошковић, те да их је највише објавио у часописима *Отаџбина* (1882) и *Летопис Матице српске* (1885). Више његових преведених драмских комада играно је на сцени Народног позоришта у Београду: *Папа и краљ* Г. О. Марбаха; *Орлеанка девојка* Фридриха Шилера; *Дебора* С.Х. Розентала; *Димитрије (Лажни цар или Лажни цар Димитрије)* Х. Лаубеа; *Клавиго* Јохана Волфганга Гетеа; *Федра* Ж. Расина и *Скаске Александра Сергејевича Пушкина* (Станић 2007: 596-597).

Прво објављено дјело му је спјев *Марков топуз* (Београд, 1878), потом

слиједи „карактерна црта из друштвеног живота“, кратка проза *Каваљер Лаза* (Ниш, 1882), *Владислав, краљ угарски* (Нови Сад, 1886), као и збирка пјесмама *Љубице* (Ниш, 1892). Објавио је и велики спјев *Косово: епонеја о боју на Косовском пољу, 1-2* (Београд, 1902). Сарађивао је у бројним књижевним листовима (*Отаџбина, Српска зора, Стармали, Летопис Матице српске, Побратимство, Србадија, Стражилово, Јавор, Босанска вила, Бранково коло, Градина, Нова искра, Звезда* и сл.). Напримјер, само у *Летопису Матице српске* објавио је три значајна дјела: *Хафис*, спев (1881), *Смиљана*, приповетка из Стига (1882), *Кринка*, трагедија у пет чинова (1890). Приликом свог другог боравка у Нишу био је један од покретача и сарадника листа *Слава* (1896), као првог књижевног часописа на југу Србије. Познато је и то да је од 1906. године био члан Српског књижевног друштва, а од 1911. године редовни члан Друштва српских књижевника (Воинових 2001а: 305-324). У новије вријеме су слабо прештампавана оригинална дјела Николе Ђорића, а као запажен примјер издвајамо издање „трагедије у пет чинова“ *Момир*, у Едицији „Драмска баштина“ Музеја позоришне уметности Србије, које је приредио Станиша Воинових и за које је написао уводну студију (Воинових 2001б: 195-201).

2.0. Када је објавио прву пјесничку књигу *Љубице*, Никола В. Ђорић имао је већ изграђено књижевно име као драмски писац и преводилац са њемачког, француског и руског језика, а објављивао је и спјевове у бројним књижевним листовима (издвајамо спјев „Хафис“ у *Летопису Матице српске*, 1881), као и у посебним издањима (спјев *Марков топуз*, Београд, 1878). Појава збирке пјесама *Љубице* била је природни исход тога књижевног рада, а посебни куриозитет понијела је тек касније, у савременим књижевноисторијским проучавањима, када се испоставило да је то прва пјесничка књига која је објављена и одштампана у Нишу у „Првој нишкој штампарији Жике Радовановића“ (1892). Упркос томе издање ове књиге никада у међувремену није прештампано, није много писано ни о пјесничком и у цијелости књижевном раду Николе Ђорића, тако да је појава овог новог издања лијепа прилика да се осврнемо на главне аспекте пјесничког рада овога данас углавном маргинализованог и заборављеног књижевника. Парадоксална је чињеница да ниједна пјесма Николе Ђорића није уврштена у издање једине досадашње *Антологије нишких песника* (2003), али је истовремено и потврда недовољног књижевноисторијског познавања овога сегмента српске књижевности која је настајала на југу Србије крајем XIX вијека.

2.1. Као љубавни пјесник Никола Ђорић се формирао на традицији српског романтичарског пјесништва, чије темеље проналазимо у првој половини и средини XIX вијека у лирици Симе Милутиновића Сарајлије, Васе

Живковића, Јована Илића, Богобоја Атанацковића, Милице Стојадиновић Српкиње, Стевана Владислава Каћанског, Владимира Васића, а изнад свега на пјесништву Бранка Радичевића и Љубомира Ненадовића, као и стиховима из друге половине 19. вијека чији су аутори били Ђура Јакшић, Јован Јовановић Змај и Лаза Костић. Ради се о пјесничкој традицији која је идеализовала и обоготворила љубавни занос и љубавне идеале, а која је та осјећања приказивала подједнако на дискретан, помало стидљив и уздржан, као и на громогласан и еротски сензуалан начин, често праћен боемском атмосфером и винским доживљајем свијета (Максимовић 2005: 34-35). У свему томе важну улогу одиграло је и стваралачко искуство лирског народног пјесништва, као и муслиманске градске пјесме севдалинке, поготово у равни љубавне мотивике, мелодиозности, пјесничког језика, аркадијске слике природе, еротских доживљаја, као и љубавне игре у којој је приказано надмудривање или зачикавање момака и дјевојака.

3.0. У уводном обраћању читаоцима, Никола Ђорић излаже одговарајуће аутопоетичке ставове, тако што се осврће на околности у којима су настајале пјесме које је уврстио у ову књигу, као и циљеве које жели да постигне овом својом првом збирком пјесама. Наглашава да је најприје намјеравао да изађе „пред читаоце са збирком балада и романаца“, јер је у претходним годинама највише радио на томе, али да се на крају ипак определио за љубавне пјесме. Због тога што жели да прикаже „веселу и ведру љубав, без прекора, без узалудних уздасаја, без несаслушаних дозива“, определио се да збирку назове *Љубице*, управо зато да би нагласио њен свевремени карактер. „Није ли то доказ да она баш због овога последњег, тј. зато што и сваки појединац са њом везује своју личност и природу, мора имати у себи и различности, шаренила, договарајући души, природи, приликама живота тога појединца“ (Ђорић 1892: I). Након тога Ђорић је указао и на основну концепцију збирке. У првом дијелу уврштене су пјесме које приказују неки љубавни догађај из објективне перспективе, као нешто што се односи „на некога трећег“. У другом дијелу уврштене су пјесме у којима је љубав сагледана као изразито субјективан, лични доживљај, који је произтекао из унутрашњег свијета пјесника. Трећи дио сачињавају пјесме које су „испеване на облик босанских севдалинака“, а због изразите мелодиозности насловио је ту цјелину „Тамбурицама“. Из истог разлога као посебну или четврту цјелину књиге уврстио је „романцу“ или поему „Фазли бего“. На крају обраћања пјесник поручује читаоцима: „Ето младости шта јој душа жели, за чим срце жуди, а старости да се на који слободнији и веселији звук не намршти, већ да се сети да и она беше така и да призна да то ипак беше лепо, беше добро и жеље достојно“ (Ђорић 1892: II).

3.1. У првој цјелини или циклусу збирке *Љубице*, Никола Ђорић сагледава љубав као објективни свијет симбола који егзистира у свијету изван нас и око нас. Можда је важно да овдје нагласимо чињеницу да је као уводни слоган првога циклуса одабран један пјеснички фрагмент из Шилерове *Химне љубави* у коме се потенцира идеја да је љубав божанског поријекла, онај поуздани траг човјекове везе са Богом, те да су „кроз љубав“ људи равни Боговима: „Љубављу је небо/ Небесније; земља/ Рај небесни слави!“ (Ђорић 1892: 6) У том смислу су нарочито наглашене различите родне перспективе лирског субјекта, па се често укрштају женски и мушки гласови, а у складу с њима и дјевојачке и момачке емоције. Дјевојачке емоције су обично суптилније, њежније и рањивије, а мушке привидно грубе, самоувјерене и отворене, а заправо веома снажне и прожете несигурношћу и бројним немирима. Можда је то најбоље исказано у завршној пјесми првог циклуса „Мињона“, која представља препјев Гетеових стихова, а дубински разоткрива немире заљубљене дјевојачке, али уопште и људске душе када је испуњена снажном љубављу.

Већ у првој уврштеној пјесми „Везиља“, Ђорић указује да његов лирски говор почива на искуству лирске народне поезије. Пјесма је испјевана у двоструко римованим лирским осмерцима са читавим низом препознатљивих аркадијских слика природе, а посебно са каталошким описима дјевојачке љепоте. При томе долазе нарочито до изражаја лирска поређења. Дјевојка је „као вила она пребела“, око јој је као стрела, у струку је танка као јела, устанца кад прозборе у сами мед се претворе и сл. Драги је представљан као витез који долази низ поље на брзом крилатом коњу, у „ђузел оделу“, са јабуком у њедрима, са јаглуком за појасом и сл. Присутна су и карактеристична уметања народних лирских стихова помоћу којих се дјевојка обраћа своме суђенику и тако исказује снажна осјећања: „Ој боре, боре, зелени!/ Низ равно поље поглени“. Често су у тим љубавним сликама приказана „зачикавања“ момака и дјевојака, а кроз ту врсту љубавне игре остварују се истинске чари љубавног удварања. Карактеристична је у том погледу пјесма „Чик!“, која је испјевана у три катрена сачињена од наизмјенично римованих дванаестераца. Још разиграније удварање момка и дјевојке проналазимо у пјесми „Годет“. Младић тражи од дјевојке да јој пољуби око, па уста, затим јој тражи „дуње из недара“, а онда је пожели сву и тако дјевојка у том заносу од игре и удварања завршава у његовом загрљају. Љубавна игра и зачикавање момака и дјевојака често су засновани на питањима и одговорима. Издвајамо пјесме: „Питање“, „Још једно питање“, „И опет питање“, „Сојка“ и сл. Понекад је та љубавна игра заснована на опоменама „поноситој девојци“ која не жели да прихвати младићева удварања, због чега је његово срце испуњено патњом. У том погледу као значајне издвајамо пјесме „Поносита мала“, „Сетно момче“ и „Платнобеља Јана“. Понекад се као у пјесми „Опасна шала“ то љубавно

инађење младића и дјевојке окончава женидбом из ината, неком другом дјевојком или удајом из ината за неког другог младића.

Присутни су и мотиви љубавне жудње и чекања драге или драгог да се појави или да се врати из далека, а што је то чекање дуже и што је физичка раздаљина већа то је и љубавна жудња изразитија и неподношљивија. Издвајамо пјесме „Чекање“, „Дилберче“, „Дилбер Анђелија“ и сл. У пјесми „Дар и ударје“ љубавна жудња се преображава у отворени позив дјевојке да јој драги дође на тајни вечерњи састанак, а да му она спрема „лепе дарове“. У пјесми „Лепи сан“ љубавна жудња дјевојачка преображава се у сновидовне фантазије о сусрету са вољеним драгим. Понекад се та љубавна жудња, као у пјесми „Па што ми не кажеш!“, претвара у прекор дјевојке младићу што јој отворено не исказује њежност и што таји своја осјећања.

3.2. Како је то нагласио Никола Ђорић у обраћању читаоцима на почетку ове књиге, друга лирска цјелина или циклус усмјерена је на приказ љубавног осјећања из изразито субјективне и личне перспективе. Нимало случајно због тога су као пролог у другом лирском циклусу збирке *Љубице* уврштене Хамлетове ријечи које упућује Офелији о томе да може сумњати у све: и да ли сунце гори, и да ли звијезде сијају, и да ли истина право говори, али само да не смије сумњати у његову љубав.

Управо из те перспективе и Ђорићев лирски јунак сагледава своја осјећања као оно једино неупитно стање душе и срца, у свијету који је окружен сумњом и лажима. Већ у уводној пјесми „Славопој“ наглашена је божанска димензија дјевојачке љепоте, која је управо због тога изразито преувеличана. Дјевојачке очи Бог је створио на славу цијелога свијета, из њих се рађа зора будна, осмјех на милим дјевојачким устима подсјећа на слатки мед, а пред њеним „белим грудима“ сунце „стане па уздане“. На сличан начин је у пјесми „Станкине обрвице“ глорификована божанска моћ коју је исказао док је три дана слагао „у два стиха славе своје“, танке и црне веће „лепе Станке Србијанке“. У пјесми „Хтеде Бог“ наглашено је како је Бог кад је одлучио да земљи подари рај створио „бајне дојке у девојке“. Понекад је хиперболизација женске љепоте упоређена са љепотом географских области. У пјесми „Дар из Стига“, изразиту љепоту овога поднебља које се може упоредити са рајем, посебно је зачинила једна „граорока сека“. У пјесми „Љубичица и девојчица“, љепота дјевојачка упоређена је са мирисом љубичице. Младић је убрао љубичицу и закићу се њом и пољубио дјевојчицу и одвео је „белом двору свом“. Међутим, док је љубичица временом увенула, дјевојчица се још више прољепшала и заувјек опила његово срце. Пјесма „У ноћи ашиковања“, показује космичку снагу дјевојачке љепоте тако да испијање пољубаца са њених усана, поприма метафизичку димензију и предочава неку нову и до тада несазнату младићеву снагу која га уздиже у бескрајне просторе васионе.

Дјевојачка љепота често је приказана кроз разнолике досјетке. У пјесми „Пуца“ јунак се пита зашто дјевојка пуцетом затвара рајске груди на којима се налази свети крстић и спреман је да постане побожан само да му дозволи да јој пољуби тај крстић и да раскопча њене груди. У пјесми „Средина“ лирски јунак је када види дјевојачке „црне очи“ спреман да грли „црну ноћ“, а кад јој осмотри „бело грло“, спреман је да љуби „бели дан“. У пјесми „Ја грешник“ дјевојка се наљутила, „гњевом планула“, што је драги изненада пољубио, а он је зачијава да му се освети тако што ће и она њему пољубац вратити. Стање љубавног блаженства пјесник често упоређује за славујевим пјевањем („Свак по своме“, „Жеље“), са бујном љепотом природе у пролеће („Пролећу“), са тајанственим моћима сунцокретоног цвијета („Сунцокрет“) и сл. Посебно мјесто у каталогу љубавних доживљаја припада пољупцима у којима се остварује најснажнији сусрет заљубљених бића („Пољупци“). У два уврштена сонета: „Кумаш“ и „Ђердан око врата“, Ђорић пјева о блискости два заљубљена срца која куцају у грудима момка и дјевојке, док му ђердан око дјевојачког врата не да мира и не зна гдје прије да гледа у лијепу ниску бисера и злата или у рајску љепоту дјевојачког врата и груди.

3.3. Блискост Ђорићевог љубавног пјевања са мотивима, мелодијом, ритмом и лексиком народне лирике највише долази до изражаја у трећем дијелу ове збирке, који је насловљен „Тамбурице“, а у поднаслову „Песме севдалије Јове“. На мотивском и лексичком плану пјесме из овога лирског циклуса блиске су са сродним стиховима Јована Илића у којима је још средином XIX вијека идеализовао источњачки свијет и муслимански начин живота. Нарочито је у Ђорићевим стиховима наглашена цвијетна симболика, што је видљиво већ из прве уврштене пјесме „Три цвета“. Дјевојачка љепота симболички је упоређена са мирисом цвијећа, нарочито „ружице“, „кадивике“ и „босиока“. У неким каснијим стиховима, попут пјесама „Све на време“ и „Лепа Нада“, долази до изражаја симболика зумбул цвијећа, које својим мирисом дубоко продире у душу и крепи срца дјевојака и младића. Можда баш зато љубавни сусрети одигравају се у баштама, на њивама и међу жетеоцима („Жетелица Јела“, „Мудра драга“), на ливадама међу пастирима и пастирицама („Свађа и мирба“), у идиличном ноћном амбијенту под пригушеном свјетлошћу мјесечине („Порука“) и сл.

У пјесмама „севдалије Јове“ наглашена је љубавна жудња, љубавне поруке и хтијења, а мање долазе до изражаја конкретни љубавни сусрети и уживања у пољупцима и тјелесним додирима. Карактеристична је у том погледу пјесма „Из даљине“, која је испјевана у парно римованим лирским десетерцима а заснована је на слању љубавних порука „из даљине“ како драга не би заборавила на младићеву снажну љубав. Йубавна жудња, жеља и страст често је исказана кроз севдах или севдисање, кроз патњу и бол због

неостварене љубави, а исказана је кроз пјесму („Боно драго“) и сл. Понекад пјесме у којима доминира љубавна жудња опонашају и стихове, ритам и метрику десетерачких епских пјесама, што је нарочито уочљиво у пјесми „Севдалија Јово и материно злато“ у којој први стих гласи „Мили Боже, чуда големога!“, а завршни „Од мене ти Богом просто било“. Љубавна жудња често је праћена и описима неутјешног боловања, поготово онда када би се испоставило да је други преотео љубљену драгу („Највећи јад“).

3.4. Завршну цјелину у збирци *Љубице* Николе Ђорића сачињава „романца“ или поема са наднасловом „Фазли бего“. Сачињена је од укупно шест пјевања у мјешовито римованим осмерцима. Касније је овај наднаслов проширен у наслову „Фазли бего и поносита Фата“ и допуњен поднасловом: „или прича о томе како је Селма проводацика задобила свилен кавад и два фистана“. Ова пјесничка цјелина такође је испјевана у духу севдалинки, са бројним турцизмима који имају за циљ да дочаравају живот у муслиманским породицама, али представља развијену лирско-драмску композицију у којој долази до изражаја мотив љубавног надгорњавања момка и дјевојке, Фазли бега и лијепе Фате, а затим и љубавног троугла који је осмислила лукава пороводацка Селма између Фазли бега, „поносите дилбер Фате“ и лијепе Злате. Читав тај заплет утолико је успјешнији и драматичнији што ће се испоставити да су двије супротстављене дјевојке истовремено биле и у блиским сродничким односима. Као веома убједљив драмски интригант, проводацика Селма, која је иначе била робиница лијепе Злате, плете мрежу тајних ноћних сусрета и удварања Фазли бега најприје једној, а затим и другој дјевојци, чиме подстрекава узајамну љубавну жудњу и ривалство. Љубавно удварање и жудња посебно су убједљиво дочарани кроз мелодију и младићево тихо пјевање севдалинки под дјевојачким пенцерима. На крају се читав љубавни заплет окончава срећно, тако што Фазли бего задобија љубав горде Фате, а Злата убрзо проналази љубав код другог младића. Проводацка Селма за то своје успојешно љубавно посредовање бива богато награђена и од младића, а и од дјевојака.

4.0. На основу предочене анализе стихова из пјесничке књиге Николе Ђорића *Љубице* можемо извести закључке о поетичким оквирима у којима се кретало лирско пјесништво овога аутора. Најједноставније би било казати да се ради о поетици позног романтизма, о стиховима који су веома блиски стваралаштву поменутих Јована Илића и Јована Јовановића Змаја, али је свакако неопходно имати у виду и присутне наговјештаје модерног или неоромантичарског лирског пјесништва које је било у замаху у посљедњој деценији XIX вијека, а засновано на пјесничкој поетици Војислава Илића, али и младог Алексе Шантића који се тада већ био огласио запаженом првом

збирком стихова *Песме* (1891). На основу сагледавања превасходне романтичарске традиције могуће је говорити и о препознатљивим повременим аналогијама са Змајевим стиховима, као и са идејама и осјећајношћу из поезије Бранка Радичевића, Љубомира Ненадовића, Ђуре Јакшића и Лазе Костића. Важну улогу у свему томе имала је и европска лирска традиција, коју је Ђорић познавао на примјеран начин, што се читава и у препјевима појединих Гетеових пјесама, као и цитираних стихова из појединих Шекспирових драма. Никола Ђорић свакако није имао њихову умјетничку снагу, али је овом збирком пјесама на лијеп начин показао да се на простору југоисточне Србије у посљедњим деценијама XIX вијека конституише снажна романтичарска књижевна поетика, која се због историјских околности и касног ослобођења овога српског простора, мијешала са реалистичком и модернистичком поетиком. Независно од тога, овакве књиге најбоље показују духовну и креативну виталност српског народа и показују способност да се у тек ослобођеним крајевима, одмах формира веома интензиван књижевни живот, који се укључио у тадашње интегралне токове српске културе.

Извори и литература

- Волиновић (2001a). Станиша Војиновић, „Никола Ђорић – заточеник косовског епа“, *Виминацијум*, зборник радова Народног музеја у Пожаревцу, број 12, Пожаревац, стр. 305-324.
- Волиновић (2001b). Станиша Војиновић, „Поговор“, у књизи: Никола Ђорић, *Момир*, трагедија у пет чинова, прир. Станиша Војиновић, Драмска баштина, Музеј позоришне уметности Србије, Београд, стр. 195-201.
- Ђорић (1892). Никола Ђорић, „Читаоцима“, *Љубице*, Прва нишка штампарија Ж. Радовановића, Ниш, стр. 120.
- Лилић (2011). Б.[орица] Л.[илић], „Ђорић (Вићентије) Никола“, *Енциклопедија Ниша*, Култура, редактор Мирољуб Стојановић, Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета у Нишу, Ниш, стр. 132-133.
- Максимовић (2005). Горан Максимовић, „Љубавна лирика српског романтизма“, предговор у: *Никад није вито твоје тело*, антологија љубавне лирике српског романтизма, прир. Горан Максимовић, Српска књижевна задруга, Београд, стр. 7-35.
- Станић (2007). М.[иле] Станић, „Ђорић, Никола“, *Српски биографски речник*, трећа књига, Матица српска, Нови Сад, стр. 596-597.

Goran M. Maksimović

THE FIRST COLLECTION OF POEMS PUBLISHED IN THE SOUTH OF SERBIA AND THE LITERARY WORK OF NIKOLA V. ĐORIĆ

Summary

When he published the first poetry book of Ljubica, Nikola V. Đorić (1859-1913), already had a well-established literary name as a playwright and translator from German, French and Russian, and he also published poems in numerous literary journals (the poem “Hafis” in *Letopis Matica Srpska*, 1881), as and in special editions (poem *Markov topuz*, Belgrade, 1878). The appearance of the collection of Ljubica’s poems was a natural outcome of that literary work, and it brought special curiosity only later, in contemporary literary and historical studies, when it turned out that it was the first book of poems that was published and printed in Niš in “First Printing House of Žika Radovanović” (1892). Despite this, the edition of this book has never been reprinted, and not much has been written about the poetic and literary work of Nikola Đorić. It is a paradoxical fact that not a single poem by Nikola Đorić was included in the edition of the only Anthology of Niš poets (2003), but it is also a confirmation of the insufficient literary-historical knowledge of this segment of Serbian literature, which was created in the south of Serbia at the end of the 19th century. In our review, an analysis of the poems included in this poetry book was made, and a special review is focused on the life and entire literary oeuvre of this unjustly forgotten and marginalized writer.

Keywords: Serbian literature of the 19th century, southern Serbia, lyrics, anthologies, collection of poems, literary history, literary criticism.